

25.5.2021

VN/492/2020
VN/492/2020-PLM-4

Hallintopoliittinen osasto

Pääesikunta

Puolustusministeriön kannanotto Puolustusvoimien vuoden 2020 tilinpäätöksestä

1 Tilinpäätöskannanoton perusteet

Valtion talousarvioasetuksen 66 i § velvoittaa ministeriön antamaan hallinnonalansa kirjanpitoyksikön tilinpäätöksestä perustellun julkisen kannanoton osana ministeriön tulosoehjausta.

Puolustusministeriön kannanotto Puolustusvoimien vuoden 2020 tilinpäätöksestä perustuu:

- puolustusministeriön ja Puolustusvoimien väliseen vuoden 2020 tulossopimukseen
- Puolustusvoimien tilinpäätökseen ja toimintakertomukseen vuodelta 2020
- Puolustusvoimien vuosiraporttiin vuodelta 2020
- puolustusministeriön toimintayksiköiltä pyydettyihin lausuntoihin sekä
- Valtiontalouden tarkastusviraston tilintarkastuskertomukseen ja siihen liittyvään tilintarkastajan vuosiyhteenvetoon.

Puolustusministeriö ei ole laatinut tai hankkinut kannanoton valmistelua varten muita selvityksiä ja arvioiteja.

2 Puolustusvoimien toiminta suhteessa hallinnonalan strategiaan linjauksiin

Puolustusvoimien toiminta on vastannut hyvin hallinnonalan strategiaan linjauksiin ja turvallisuusympäristön haasteisiin. Puolustusvoimat on täyttänyt lakisääteiset tehtävänsä ylläpitämällä toimintaympäristöön suhteutettua ennaltaehkäisevää kynnystä sotilaallisen voiman käytölle sekä kykyä torjua maahamme kohdistuvat hyökkäykset. Aluevalvonnan tasoa ja valmiutta on säädetty vastaamaan toimintaympäristön muutoksia. Puolustusjärjestelmän kehittämistä on jatkettu suunnitelman mukaisesti painopisteen ollessa valmiuden ja vaikuttamisen suorituskykyjen kehittämisessä. Suomen puolustuskyvyn kannalta keskeisten strategisten suorituskykyhankkeiden toimeenpanoa on jatkettu. Puolustusvoimat siirtyi keväällä 2020 nopeasti poikkeusjärjestelyihin, joilla turvattiin Puolustusvoimien toiminnan jatkuvuus ja valmius sekä minimoitiin tartuntojen määrä varuskunnissa.

Koronavirusepidemian taloudelliset vaikutukset ovat myös osaltaan heikentäneet julkisen talouden tasapainoa. Puolustuksen resurssitason ja muiden toimintaedellytysten turvaaminen vaatii tarkkaa ja realistista raportointia toiminnasta ja sen tuloksellisuudesta.

3 Arvio toiminnan tuloksellisuudesta ja resurssien käytöstä

Koronavirusepidemia rajoitti toimintaa useilla Puolustusvoimien tuloksellisuuden osa-alueilla. Epidemia haavasi mm. varusmieskoulutusta, kertausharjoituksia ja vapaaehtoisia harjoituksia, suorituskykyjen rakentamista ja hankintaprojekteja, kumppanuuksien hallintaa ja niihin liittyviä sopimusvalmisteluja, sotilaallista kriisinhallintaa ja kansainvälistä yhteistyötä. Epidemian aiheuttamat rajoitteet huomioon ottaen puolustusministeriöllä ei ole olennaista huomautettavaa Puolustusvoimien toiminnan tuloksellisuudesta.

AKV/AKT-kyky on pidetty vaaditulla tasolla. Puolustusvoimat ylläpiti valmiuden ennaltaehkäistä ja torjua Suomeen kohdistuva sotilaallisen voiman käyttö ja sillä uhkaaminen. Valmius vastasi toimintaympäristön asettamiin vaatimuksiin, ja tilannekuva mahdollisesti riittävän puolustusvalmiuden ylläpidon sekä tarvittavan reagoitokyvyn.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Puolustusministeriö
PL 31
FI-00131 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläinen Makasiinikatu 8
00130 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 88244
Internat. +358 9 160 88244

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
kirjaamo@defmin.fi
www.defmin.fi

25.5.2021

VN/492/2020
VN/492/2020-PLM-4

Hallintopoliittinen osasto

Puolustusvoimat toteutti kaikki siltä pyydyt ja voimassa olevien säädösten mukaiset virka-aputehtävät, näkyvimpänä keväällä 2020 poliisille annettu virka-apu Uudenmaan eristämässä koronaepidemian rajoittamiseksi.

Puolustusvoimat osallistui sotilaallisiin kriisinhallintaoperaatioihin valtiojohdon päätösten mukaisesti. Kriisinhallinnan operaatioalueiden, organisaatioiden ja osallistujamaiden asettamat matkustusrajotukset ja rotaatiokiellot vaikuttivat joukkojen toimintaan sekä rotaatio- ja palvelusvapaajärjestelyihin.

Kyky antaa ja vastaanottaa kansainvälistä apua edellyttää yhteistoimintakykyä, mikä saavutetaan puolustusyhteistyön avulla. Kansainvälinen yhteistoiminta oli rajoitusten vuoksi osin keskeytynyt ja kansainvälisiä harjoituksia jouduttiin perumaan, mikä vaikeutti myös kansainvälisen avun antamisen ja vastaanottamisen harjoittelua. Erityisesti Arctic Lock 21 -harjoituksen peruminen aiheutti joukoille myös osaamisvajetta ja hidasti osaltaan HNS-toiminnan kehittämistä.

3.1 Tuotokset ja laadunhallinta

Puolustusvoimien tärkeimmät tuotokset ovat suorituskykyiset joukot ja järjestelmät, joilla toteutetaan lakisääteisiä tehtäviä. Nämä sodan joukot arvioidaan Puolustusvoimien sisäisessä prosessissa.

Tulosopimuksessa oli numeerisia mittareita sisältäviä tuotosten ja laadunhallinnan tunnuslukuja ja seurantakohteita asevelvollisten koulutukselle sekä lento- ja alustoiminnalle. Koronavirusepidemian vaikutukset Puolustusvoimien koulutukseen kyettiin minimoimaan, ja myös tartuntojen määrä jäi vuonna 2020 suhteellisen vähäiseksi. Reserviläiskoulutuksen ja vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen määrässä ei kuitenkaan päästy asetettuihin tavoitteisiin harjoitustoiminnan supistamisen vuoksi. Puolustusvoimat joutui perumaan laajemmat, useita joukko-osastoja ja aselajien yhteistoimintaa käsittävät harjoitukset, mikä aiheutti myös osaamisvajetta erityisesti johtajille joukkojen toiminnassa isompina kokonaisuuksina sekä aselajien välisessä yhteistoiminnassa.

Varusmieskoulutuksen laadulliset tavoitteet saavutettiin pääosin. Epidemian vuoksi sovellettu harjoitustoiminta laski kuitenkin osaamistasoa, vaikka kouluttajien määrä varusmieskoulutuksessa kasvoi siitä syystä, että sopimussotilaita kyettiin palkkaamaan aiempaa enemmän lisätalousarvioissa saadulla rahoituksella. Poikkeusjärjestelyistä huolimatta varusmiesten loppukyselyiden tulokset ja arvio koulutuksen laadusta olivat monelta osin seurantahistorian parhaat. Saadun palautteen perusteella myös koulutukseen osallistuneiden reserviläisten yleinen maanpuolustustahto on korkeampi kuin kertaakaan viimeisen viiden vuoden aikana.

Ilmavoimien pääkalustolla lennettiin noin 50 tuntia enemmän ja kuljetushelikopterikalustolla noin 150 tuntia enemmän kuin edellisenä vuonna. Merivoimien taistelualusvuorokausia kertyi noin 40 vuorokautta vähemmän kuin vuonna 2019. Lentotutkien ja alusvuorokausien määrä riippuu operatiivisesta tarpeesta, henkilöstön koulutustarpeesta ja muista tukitarpeista.

3.2 Toiminnallinen tehokkuus

Puolustusvoimien toiminnallisen tehokkuuden tärkein mittari on tarkoituksenmukainen organisaatio ja toimintamalli, joilla sodan ajan suorituskyky (sodan ajan joukot) kyetään tuottamaan mahdollisimman kustannustehokkaasti asetetuista suorituskykyvaatimuksista tinkimättä.

Tulosopimuksen mukaan toimintatapoja tuli kehittää mm. tehostamalla puolustusmateriaalin hankintaprosessin suunnittelua, toteutusta ja seurantaa. Puolustusministeriön ratkaisuvaltaan kuuluvat hankinnat on käsitelty puolustushallinnon kaupallisessa johtoryhmässä, ja Puolustusvoimien hankintayksiköiden valmisteleva materiaali on ollut pääosin laadukasta, vaikka henkilöstövoimavarojen rajallisuus haittasi osaltaan hankintojen valmistelua. Puolustusministeriö muistuttaa, että laissa julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista (1531/2011) säädetty poikkeusperusteiden käyttö, erityisesti SEUT 346 artikla, on aina tapauskohtaista ja perusteiden on täytettävä soveltamisen edellytykset.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Puolustusministeriö
PL 31
FI-00131 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläinen Makasiinikatu 8
00130 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 88244
Internat. +358 9 160 88244

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
kirjaamo@defmin.fi
www.defmin.fi

25.5.2021

VN/492/2020
VN/492/2020-PLM-4

Hallintopoliittinen osasto

Hankintaprosessissa toteutetuista katselmoinneista huolimatta puolustusmateriaalihankintojen siirtävien erien määrä kasvoi edelleen. Tätä on tarkasteltu jäljempänä kappaleessa 3.5.

Strategisten kumppanien palveluiden saatavuus ja valmius kyettiin varmistamaan. Vuosiraportissa todetaan tarve tarkistaa kumppanuussopimusten hyväksyntäprosessia. Tämä tarve koskee myös laajemmin Puolustusvoimien kumppanuussopimusten valmisteluprosessia, jossa tulee varmistaa se, että hankintalainsäädännön velvoitteet otetaan huomioon jo valmistelun alkuvaiheesta lähtien. Mikäli kumppanuussopimus solmitaan kilpailuttamatta, on osana sopimusvalmistelua selvitettävä se, millä tavoin varmistetaan julkisten varojen tehokas käyttö (kumppanuuden hinnoittelun kustannustehokkuus), edistetään laadukkaiden hankintojen tekemistä ja turvataan markkinatoimijoiden tasapuoliset mahdollisuudet tarjota tavaroita ja palveluita Puolustusvoimille. Vuonna 2020 tunnistettiin tarve puolustushallinnon kumppanuusstrategian päivittämiselle vastaamaan toimintaympäristössä tapahtuneita muutoksia, ja tämä työ on käynnistynyt alkuvuonna 2021.

Puolustusvoimien käytössä oleva kiinteistövarallisuus siirrettiin vuoden 2020 päättyessä Senaatti-konserniin kuuluvaan Puolustuskiinteistöt-tytärliikelaitokseen hallitusohjelman ja tulossopimuksessa asetettujen tavoitteiden mukaisesti.

Tulossopimukseen sisältyi tunnuslukuja toiminnalliselle tehokkuudelle (tuottavuus, taloudellisuus, maksullisen toiminnan kannattavuus). Kertausharjoitusvuorokausien väheneminen näkyi nousuna reserviläispäivän hinnassa. Tilinpäätös sisältää lähes 1,4 milj. euroa Millog Oy:ltä takautuvasti laskutettua vuokraa vuosilta 2017–2019, mikä näkyy huomattavana ylijäämänä maksullisen toiminnan kannattavuuslaskelmassa.

3.3 Henkilöstövoimavarojen hallinta

Puolustusvoimien henkilöstövoimavarojen hallinta oli asetettujen tavoitteiden mukaista. Henkilöstövoimavaroja on keskitetty Puolustusvoimien ydintehtäviin. Koronavirusepidemian aiheuttamaan tilanteeseen reagoitiin muuttamalla toimintatapoja, asevelvollisten koulutusjärjestelyjä ja henkilöstön työskentelyä. Puolustusvoimien työilmapiiri on edelleen hyvällä tasolla. Henkilöstön työtyytyväisyyden on vaikuttanut myönteisesti laajasti käyttöön otettu etätyömahdollisuus.

Puolustusvoimat jatkoi varusmiespalveluksen kehittämistä Koulutus 2020 -ohjelman mukaisesti, mutta suunniteltua koulutusohjelman pilotointia ei kyetty toteuttamaan vielä täysimääräisesti vuoden 2020 saapumiserillä koronavirusepidemian vuoksi. Koulutus 2020 -ohjelman mukaisten kurssien ja oppimateriaalin myötä verkko-, virtuaali- ja simulointijärjestelmien suunnitelmallinen käyttö tulee lisääntymään, vaikka koronavirusepidemia hidasti myös tätä vuonna 2020.

Puolustusvoimien tulee edistää naisten hakeutumista kriisinhallintatehtäviin. Naispuolisten reserviläisten hakijamäärä sotilaallisen kriisinhallinnan toimintavalmiuteen kasvoi noin 20 prosentilla vuoteen 2019 verrattuna.

3.4 Hallitusohjelman toimeenpanoon liittyvät toimenpiteet

Vuoden 2020 tulossopimus sisälsi varsinaisten tulostavoitteiden ohella tärkeimpiä hallitusohjelman toimeenpanoon liittyviä toimenpiteitä, joiden osalta oli havaittavissa seuraavia, lähinnä koronavirusepidemiasta johtuvia poikkeamia:

- Laivue 2020 -hankkeessa käyttöönotto-, materiaali- ja taistelujärjestelmäprojektit etenivät lähes suunnitellusti. Koronaepidemia hidasti laivasuunnittelua ja laivaprojektin kaupallista valmistelua.
- Koronaepidemia aiheutti HX-hankinnan valmisteluun osin noin kuuden kuukauden viiveen. Keväälle 2020 suunniteltu neuvottelukierros siirtyi syksyyn ja lopullisten tarjouspyyntöjen lähettäminen tammikuulle 2021.
- Puolustusvoimat ei kyennyt osallistumaan kahden- ja monenväliseen puolustusyhteistyöhön suunnitelmien mukaisesti koronaepidemian vuoksi.

25.5.2021

VN/492/2020
VN/492/2020-PLM-4

Hallintopoliittinen osasto

- Koronaepidemian vaikutukset kansalliseen ja kansainväliseen harjoitustoimintaan viivästyttivät myös kyberpuolustuskyvyn kehittämistä.
- Kertausharjoitusten määrälle asetettu tavoite ei toteutunut koronarajoitusten vuoksi.

3.5 Määrärahojen käyttö

Sotilaalliseen maanpuolustukseen käytettiin noin 112 milj. euroa edellisvuotta enemmän määrärahoja (pl. alv). Lisäyksestä noin 73 milj. euroa johtui puolustusmateriaalihankinnoista (ml. Laivue 2020 – ja HX-hankkeet). Puolustusvoimien toimintamenojen kasvu oli noin 37 milj. euroa. Tästä noin 24 milj. euroa aiheutui materiaalin kunnossapitohankinnoista ja joukkojen varustamisesta. Kiinteissä henkilöstömenoissa lisäys oli 22 milj. euroa, josta yli puolet johtui siitä, että lomarahat maksettiin taas täysimääräisinä.

Puolustusvoimien tilahallinnan sopeuttamisohjelmalla ei ole päästy alun perin asetettuihin säästötavoitteisiin, mutta kustannussäästöjä on syntynyt samanaikaisesti myös muista syistä. Tilahallinnan sopeuttaminen ja valtion vuokrajärjestelmään tehdyt muutokset (mm. omakustannuseriaatteen toteuttaminen Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa) vähensivät yhteensä kiinteistömenoja noin 12 milj. eurolla vuonna 2020. Investointien vuokra vaikutus ja muut menoja lisäävät tekijät huomioon ottaen kiinteistömenot vähenevät kokonaisuutena edellisvuodesta noin viisi miljoonaa euroa. Jatkossa menokehitys näyttää kuitenkin nousujohteiselta. Senaatti-kiinteistöjen puuttuvien investointivaltuuksien vuoksi vuonna 2020 käynnistymättä jääneet rakennushankkeet kasvattavat siirtyessään entisestään menopaineita tuleville vuosille. Vaikka lähivuosien rakennusinvestointeja on jo priorisoitu ja jaksotettu pidemmälle aikavälille, asetettu tavoite rajata kiinteistömenojen suhteellinen osuus maanpuolustuksen menoista alle 11 prosenttiin tulee edellyttämään kriittistä kustannusten hallintaa. Kustannuskehityksen hallinta pitkällä aikavälillä tulee suunnitella ja toteuttaa sekä tehtyjen toimenpiteiden vaikuttavuutta seurata systemaattisesti.

Koronavirusepidemia näkyi määrärahojen käytössä sekä lisäyksinä että vähennyksinä. Epidemian rajoittamistoimista ja varautumisista aiheutui menoja yhteensä noin 36 milj. euroa, mihin sisältyi pääosin varusmiehille maksettua ruokarahoja, tarvikkehankintoja ja lisäpalkkoja. Toimintaan suunniteltuja määrärahoja jäi vastaavasti myös käyttämättä noin 27 milj. euroa. Esimerkiksi henkilöstön matkakulut vähenevät noin 11,4 milj. euroa (43 %) ja asevelvollisten matkakulut 5,5 milj. euroa (38 %) edellisvuodesta. Puolustusvoimille myönnettiin vuoden 2020 lisätalousarvioissa tarvittavat määrarahat epidemiasta aiheutuviin lisämenoihin.

Puolustusvoimilta siirtyi vuoden 2020 tilinpäätöksessä määrärahoja vuodelle 2021 yhteensä noin 1 095 milj. euroa kaikki momentit huomioon ottaen. Siirtyvien erien kasvu edelliseen tilinpäätökseen nähden oli 145 milj. euroa. Toimintamenoissa siirtyvä erä oli 230 milj. euroa ja puolustusmateriaalihankinnoissa 809 milj. euroa. Lähes puolet puolustusmateriaalihankintojen siirtävistä eristä aiheutui Laivue 2020 -hankkeesta ja FMS-kaupan hankinnoista. Puolustusvoimien siirtävissä erissä ei ole kyse siitä, että määrärahoja jäisi lopulta käyttämättä. Noin neljä viidesosaa vuodelle 2021 siirtyneistä määrärahoista oli myös sopimuksiin sidottua.

Puolustusvoimien vuosiraportissa on kuvattu siirtyviin eriin johtaneita syitä eri momenteilla. Siirtyvät erät on luokiteltu puolustusministeriön antaman ohjeistuksen mukaisesti. Viime vuonna siirtyviä eräiä kasvattivat aiempien tekijöiden ohella erityisesti koronavirusepidemiasta aiheutuvat viiveet hankintaprojekteissa. Materiaalipoliittinen johtoryhmä on saanut säännöllisesti tietoa tilanteesta ja siitä, mitä toimenpiteitä siirtyvien erien vähentämiseksi on tehty.

Talousarvioon esitettävien määrärahojen tulee pohjautua perusteltuihin oletuksiin määrärahojen käytöstä ja käytön ajoittumisesta. Hankintojen liian etupainoinen budjetointi on huomionarvoinen tekijä lähes kaikissa siirtävissä erissä momentista riippumatta. Tämä koskee tällä hetkellä erityisesti Laivue 2020 -hankkeen osuutta ja FMS-kaupan osuutta siirtävistä eristä. Kevään 2021 lisätalousarvioon onkin esitetty puolustusmateriaalihankintojen tilausvaltuuksien menoajoitusmuutoksia, joilla osaltaan vähennetään vuodelle 2022 siirtyviä hankintamäärärahoja.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Puolustusministeriö
PL 31
FI-00131 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläinen Makasiinikatu 8
00130 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 88244
Internat. +358 9 160 88244

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
kirjaamo@defmin.fi
www.defmin.fi

25.5.2021

VN/492/2020
VN/492/2020-PLM-4

Hallintopoliittinen osasto

Materiaalipoliittiselle johtoryhmälle tulee jatkossakin esittää ajantasainen tilannekuva toimintamenoista ja hankinnoista. Puolustusvoimat on laatinut suunnitelman siirtyvien erien hallinnasta ja vähentämisestä (PE:n asiakirja AR5697 – 28.4.2021). Ministeriölle toimitettavissa vuosiraporteissa tulee jatkossa kuvata, mitä vaikutuksia tehdyillä toimenpiteillä on ollut.

4 Puolustusvoimien vuosiraportoinnin laatu ja riittävyys

Puolustusvoimat on käyttänyt vuosiraportoinnissaan tulossopimuksessa sovittuja sekä ministeriön edellisessä tilinpäätöskannanotossa ja osavuosisalautteessa antamia perusteita. Puolustusvoimien raportointi antaa turvaluokiteltu vuosiraportti huomioon ottaen kokonaisuutena oikean ja riittävän yleiskuvan toiminnan tuloksellisuudesta ja resurssien käytöstä. Puolustusvoimien raportointi on myös tukenut riittävällä tavalla ministeriössä valmisteltavaa hallinnonalakohtaista raportointia.

Julkiseen tilinpäätösasiakirjaan sisältyvässä toimintakertomuksessa on raportoitu riittävällä tarkkuudella tulostavoitteiden toteutumisesta sekä myös materiaallisen valmiuden kehittämisestä, johon Puolustusvoimat käytti huomattavan osan sotilaallisen maanpuolustuksen määrärahoista. Tilinpäätösasiakirjassa tavoitteiden toteuma-arviot ovat loogisia ja selkeästi perusteltuja. Ainoastaan yhden arvioinnin perusteluissa on lievä epäloogisuus: HNS-valmius on arvioitu tasolle 3, osittain toteutunut, mikä lienee oikea arvio. Perustelussa kuitenkin todetaan, että ”Valmiutta kansainvälisen avun vastaanottamiseen ei ole vuonna 2020 kyetty harjoittelemaan ja kehittämään suunnitellun mukaisesti”. Vaikka harjoittelemaan ei ole päästy, on toimintaa toki kuitenkin kehitetty ja suunniteltu tehokkaasti, mikä mahdollistaa arvion 3, osittain toteutunut.

Puolustusvoimien raportointi on kokonaisuutena laadultaan hyvää ja riittävää. Ministeriössä nähdään kuitenkin tarpeelliseksi kehittää joitakin osin edelleen raportointia:

- Strategisten hankkeiden puolivuotisraportit on syytä sisällyttää jatkossa myös tulosraportin ja vuosiraportin liitteiksi.
- Puolustusministeriö on antanut 22.4.2020 Pääesikunnalle ohjauskirjeen Suomen puolustuksen teknologisen ja teollisen pohjan turvaamisesta koronaepidemian aiheuttamissa poikkeusoloissa ja niiden jälkeen. Ohjauskirjeessä ei ole asetettu raportointivelvoitetta, mutta vuoden 2021 vuosiraporttiin olisi syytä lisätä kuvaus ohjauskirjeen perusteella tehdyistä toimenpiteistä.
- Vuosiraportissa on käsitelty kansainvälisen puolustusmateriaaliyhteistyön osa-alueita ja yhteistyöfoorumeita. Raportointia tulee laajentaa kattamaan kahden- ja monenvälisen yhteistyön keskeiset tulokset (esim. ESSOR, liikkuvuuden eri hankkeet sekä EDA-hankkeet).
- Vuosiraportointia tulee jatkossa kehittää tietohallinnon osalta (hallinto ja johtamisjärjestelmä) niin, että siinä arvioidaan kokonaisuutena johtamisedellytysten kehittymistä ja toiminnan tehostumista digitalisaation, tiedonhallinnan, tietojärjestelmien, IT-palveluiden, tietoturvallisuuden ja infrastruktuurin osalta. Yhdistelmän laatiminen antaisi paremman kuvan toiminnan kokonaisuudesta. Raportoinnin tarkkuus on toiminnan osalta riittävä. Tietohallinnon kustannusten osalta raportoinnin kehittämistä tulee arvioida ministeriön ja Pääesikunnan yhteistyönä.

Seuraavista, vuosiraportin liitteissä mainituista asioista pyydetään esittämään tarkempaa tietoa vuoden 2021 tulosraportissa:

- Vuosiraportin (liite 13) mukaan COVID-19-epidemia nosti esille TLIV-tason tieto- ja neuvotteluyhteyksien tärkeyden mm. kumppanuuksien hallinnassa. Tulosraportissa tulee kuvata, mitä mahdollisia toimenpiteitä tämän asian suhteen on tehty ja mikä on näiden suunniteltujen/toteutettujen toimenpiteiden kustannusvaikutus.
- Vuosiraportin liitteessä 16 (Hallinnon kehittäminen) on raportoitu lukuisten tietojärjestelmähankkeiden viiveistä. Tulosraportissa tulee kuvata, mitä mahdollisia toiminnallisia vaikutuksia ja kustannusvaikutuksia näillä viiveillä on.
- Vuosiraportin liitteessä 15 (Sisäinen valvonta ja riskienhallinta) ei löydy mainintoja strategisista hankkeista. Suuruusluokaltaan poikkeuksellisten strategisten hankkeiden riskienhallinnan tilaa tulee kuvata vuoden 2021 tulosraportissa.

25.5.2021

VN/492/2020
VN/492/2020-PLM-4

Hallintopoliittinen osasto

5 Tulosohjausta koskevat kehittämistarpeet

Hallinnonalan sisäiseen kehittämiseen vaikuttavat valtionhallinnon sisäiset linjaukset ja toimintamallit erityisesti hallitusohjelman toimeenpanosta sekä talousarvion valmistelusta, toimeenpanosta ja seurannasta. Lisäksi kehittämisessä otetaan huomioon Valtiontalouden tarkastusviraston (VTV) kannanotot ja suositukset.

Puolustusvoimien tulosohjauksessa on vuodesta 2018 alkaen käytetty puolustuselontekoon perustuva tavoitehierarkiaa. Tulossopimusta uudistettiin vuoden 2019 aikana siten, että se tukisi aiempaa paremmin hallitusohjelman ja talousarvion toimeenpanoa. Sisällön strategisuuksi vahvistettiin muun muassa kytkemällä sen sisällöt suoraan hallitusohjelmaan sekä vähentämällä oleellisesti sopimukseen aiemmin sisältyneitä hankkeita ja toimenpiteitä.

Tuloksellisuustarkastuskertomuksessaan Puolustusvoimien ohjausjärjestelmästä (VTV 17/2017) VTV totesi kannanottonaan muun muassa, että onnistuminen strategisemmassa tulosohjausmallissa edellyttää huomion kiinnittämistä siihen, miten strateginen ohjaus määritellään ja miten se yhdistyy pitkän aikavälin taloussuunnitteluun. Tarkastusvirasto suositti, että puolustusministeriö kehittää yhdessä Puolustusvoimien kanssa tulosohjauksen soveltamista sekä tulostittareiden laadintaa strategisempaan suuntaan. Tarkastuksen jälkiseuranta toteutettiin vuonna 2020 (D/1026/04.07.02/2020).

Hallinnonalan tulosohjausta koskevat kehittämistarpeet koskevat 1) tavoitehierarkian toimivuutta, 2) toiminta- ja taloussuunnittelun sekä strategisen suunnittelun yhteyttä, 3) seurannan ja raportoinnin menettelyjä. Tavoitehierarkian toimivuutta arvioidaan osana valmisteilla olevan valtioneuvoston puolustuselonteon toimeenpanoa. Toiminta- ja taloussuunnittelun kytkentää strategiseen suunnitteluun tarkastellaan ministeriön strategiatyössä.

6 Toimenpiteet VTV:n vuosilintarkastuksen johdosta

Valtiontalouden tarkastusviraston (VTV) tilintarkastuskertomuksen mukaan talousarviota ja sitä koskevia keskeisiä säännöksiä on noudatettu lukuun ottamatta momentin 27.10.01 (Puolustusvoimien toimintamenot, siirtomääräraha 2 v) käyttämistä talousarvion vastaisesti puolustusmateriaalin hankkimiseen (1,0 miljoonaa euroa).

Puolustusministeriö on toimittanut aiemmin VTV:lle asiasta selvityksen, jonka mukaan tässä oli kyse puolustusministeriössä vuoden 2020 neljännen lisätalousarviovalmistelun yhteydessä tapahtuneesta budjetointivirheestä, jossa kotimaisia koulutusampumatarvike- ja ruutihankintoja budjetoitiin väärälle momentille. Ministeriö katsoo, että vaikka kyse on talousarvion yleisten määräysten mukaisesta menettelystä, Puolustusvoimat on maksanut tässä nimenomaisessa yksittäistapauksessa kyseiset hankintamenot siltä momentilta, jolle ne on kohtuullisen läpinäkyvällä tavalla budjetoitu ja jolle eduskunta on myöntänyt määrärahan. Toimintamenot ja puolustusmateriaalihankinnat tulee kuitenkin jatkossa pitää VTV:n suosituksen mukaisesti erillään.

Puolustusministeri

Antti Kaikkonen

Kansliapäällikkö

Jukka Juusti

Tiedoksi

PLM/osastot
PE/suunnitteluosasto